

S. Sayısı : I

Türkiye Cümhuriyeti ile Fransa Cümhuriyeti ve İngiltere Kırallığı arasında Ankarada imzalanan üç taraflı yardım muahedesi ile merbutlarının tasdiki hakkında kanun lâiyhası ve Hariciye ve Millî müdafaa encümenlerinden mürekkep Muhtelit encümen mazbatası (1/269)

T. C.
Başvekâlet
Kararlar Dairesi
Müdürlüğü
Soyu: 6/5748

3 - XI - 1939

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Fransa Cümhuriyeti ve İngiltere Kırallığı arasında Ankarada imzalanan üç taraflı karşılıklı yardım muahedesi ile merbutlarının tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 1 - XI - 1939 tarihinde Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur.

Başvekil
Dr. R. Saydam

Esbabı mucibe lâiyhası

Fransa ve İngiltere ile 12 Mayıs ve 23 Haziran 1939 tarihlerinde yapılan müşterek Beyannamenin ikinci maddesinde, her üç Devletin millî emniyetlerinin temini zımında mütekabil taahhüdlere ihtiva eden uzun müddetli bir anlaşma akdi hususunda mutabık kaldığı Yüksek Meclisin malûmudur.

O tarihten beri gerek Fransa, gerek İngiltere ile müştereken müzakeresine devam edilmiş olan bu mütekabil yardım Paketi bu defa, Ankarada üç taraflı olarak, 19 ilkin teşrin 1939 tarihinde imza edilmiştir.

Her üç Devlet kendi millî emniyetini temin gayesinde işbu muahedeye aşağıdaki hükümlerin dercinde mutabık kalmışlardır:

Türkiye her hangi bir Avrupa Devleti tarafından kendisine vukubulacak tecavüz neticesinde bu Devletle harbe girdiği takdirde Fransa ve İngiltere Türkiye ile filen teşriki mesai edecekler ve ona ellerinden gelen her türlü yardımı yapacaklardır.

Her hangi bir Avrupa Devleti tarafından yapılacak taarruz Akdeniz havzasında İngiltere ve Fransanın sürüklendiği bir harbe müncer olduğu takdirde, Türkiye bu iki Devletle, ve Türkiye harbe sürüklendiği takdirde de Fransa ve İngiltere onunla filen teşriki mesai eyleyecekler ve ona ellerinden gelen yardımı yapacaklardır.

Fransa ve İngilterenin Romanya ve Yunanistana, 13 Nisan 1939 tarihli beyannamelerle verdikleri teminatleri kaldığı müddetçe, Fransa ve İngiltere bu teminatlar neticesi olarak harbe sürüklendikleri takdirde Türkiye bu Devletlerle filen teşriki mesai eyleyecek ve onlara elinden gelen yardımı yapacaktır. Bundan başka bir Avrupa Devletinin diğer bir Avrupa Devletine taarruzu halinde, Âkidlerden biri taarruza uğrayan Devletle mutabık olarak onun istiklâl veya bitaraflığının müdafaasına yardımı teahhüd eder, veya bir Avrupa Devleti tarafından diğer bir Avrupa

Devletine vukubulacak tecavüz her üç Âkidden biri tarafından kendi emniyeti için bir tehlike telâkki edilirse Âkidler faydalı görecekları müşterek hareketin tesbiti zımında derhal müşavereye geçeceklerdir.

Yukarıda derpiş olunan ihtimallerden hiç birine dahil olmayacak şekilde Fransa ve İngiltere bir Avrupa Devleti tarafından kendilerine vukubulacak bir tecavüz neticesinde bu Devletler harbe sürüklendiği takdirde Âkidler yine derhal müşaverede bulunacaklar, ve her halde böyle bir ihtimal vukuunda Türkiye, Fransa ve İngiltereye karşı hiç olmazsa hayırhahane bir bitaraflık muhafaza edecektir.

Âkidler bu muahede mucibince harbe girdikleri takdirde ayrı ayrı mütareke veya sulh akdetmeyeceklerdir.

Bu Muahede ahkâmı Türkiye ile diğer iki Âli Âkid tarafından her biri arasında iki taraflı olarak muteber bulunacaktır.

Muahedenin altıncı maddesinde, bu muahedenin hiç bir Devlet aleyhine akdedilmemiş, olub gayesinin Âkidler arasında, icab ettiği takdirde tecavüze karşı mütekebil yardım temininden ibaret olduğu tasrih edildikten başka, muahedeye merbut 2 No. lu protokolde de işbu muahede mucibince Türkiyenin üzerine aldığı vecibelerin onu Rusya ile harbe girmeğe mecbur etmek neticesini tevlid edemeyeceği ayrıca beyan olunmaktadır.

1 numaralı protokol mucibince imzası tarihinden itibaren meriyete giren işbu muahede on beş sene için akdedilmiş olub bu müddetin hitamından altı ay evvel Âkidlerden biri tarafından mefsuhiyeti ilân olunmadıkça mütemadiyen beşer senelik yeni bir müddet için meriyeti kendiliğinden uzayacaktır.

Cümhuriyet Hükümetinin şimdiye kadar imzaladığı muhtelif beynelmîlel muahede ve mukavelelerle hemahenk olan işbu muahede ile müzeyyelâtının kanuniyet kesbetmesi için ilişik kanun lâyihası Büyük Millet Meclisinin tasvibine arz edilmiştir.

Hariciye ve Millî Müdafaa encümenlerinden mürekkeb Muhtelit encümen mazbatası

*Hariciye ve M. M.
Muhtelit Encümeni
Esas No. 1/269
Karar No. 2*

6 - XI - 1939

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Fransa Cümhuriyeti ve İngiltere Kırallığı arasında 19 ilk teşrin 1939 tarihinde Ankarada imzalanan üç taraflı karşılıklı yardım muahedesi ile merbutlarının tasdiki hakkında Hariciye vekilliğince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetinin 1 - XI - 1939 tarihli kararile Yüksek Meclisin tasvibine arz olunan kanun lâyihası ve merbutatı Encümenimize tevdi edilmekle Hariciye vekili Şükrü Saracoğlu hazır bulunduğu halde tedkik ve müzakere olundu.

Fransa ve İngiltere ile 12 mayıs ve 23 haziran 1939 tarihlerinde yapılan müşterek beyannamenin hükümlerine tevfiakan hazırlanmış olan işbu üç taraflı karşılıklı yardım muahedesi esbabı mucibe lâyihasında tasrih edildiği veçhile âkidlerin millî emniyetlerinin temini gayesini

istihdaf etmekte ve gerek muahedenin, gerek ona merbut bulunan protokollerin hükümleri muhtelif ihtimallere göre bu gayenin tahakkukunu istihsale matuf bulunmaktadır.

Avrupanın bu gün harb dışında kalan saha-larında sulh ve emniyetin muhafaza ve istikrarını istihdaf eden ve şimdiye kadar imzaladığımız muhtelif Beynelmîlel muahede ve mukavelelerle ahenkdar bulunan bu muahedenin üzerinde büyük bir hassasiyetle durduğumuz sulh ve millî emniyet davamızı takviye edecek mahiyette olmakla beraber hiç bir Devletin aleyhine müteveccih olmadığı ve mevcut dostane münasebetlerin devamına mâni teşkil etmediği görülmüştür.

Encümenimiz kanun lâyihasını muahede metni ve merbutlarıyla birlikte müttefikan tasvib ve

kabul etmiştir. Lâyiha Umumî Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reislîğe takdim olunur.

Muhtelit E. Reisi	M. M.	Kâtib	Erzurum	Muğla	Diyarbakır
İçel	Konya	İstanbul	P. Demirhan	S. Güney	K. Sevüktekin
M. C. Mersinli	M. Göker	A. Şükrü Esmer	Urfa	Konya	Gümüşane
Sinob	Tokşad	Tekirdağ	A. Yazgan	Vehbi Bilgin	Ziya Zarbun
C. K. İncedayı	N. Poroy	R. Apak	Antalya	Samsun	Erzurum
Seyhan	Erzurum	Kayseri	Dr. Cemal Tunca	Ruşeni Barkın	Ş. Koçak
Sinan Tekelioğlu	A. Akyürek	N. Toker	Aydın	Samsun	Yozgađ
Diyarbakır	Muğla	Elâzığ	Mümtaz Kaynak	A. F. Engin	Celâl Arat
Dr. İ.T. Öngören	Halil Mentеше	F. Ahmed Aykaç	Diyarbakır		İstanbul
Erzincan	Ankara	Sivas	Zeki Mesud Alsan		Dr. Hakkı Ş. Erel
Saffet Arıkan	Falih Rifki Atay	N. Sadak	Çorum		Kars
			Eyub Sabri Akgöt		Hüsrev Kızıldoğan
			Manisa		Bolu
			Hikmet Bayur		H. Cemil Çambel

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cümhuriyeti ile Fransa Cümhuriyeti ve İngiltere Krallığı arasında Ankarada imzalanan Üç taraflı yardım muahedesile merbutlarının tasdikına dair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyeti ile Fransa Cümhuriyeti ve İngiltere Krallığı arasında 19 ilk teşrin 1939 tarihinde Ankarada imzalanan Üç taraflı karşılıklı yardım muahedesile merbutatı, bu husustaki hükümlerine tevfikan meriyyete girmek üzere tasdik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meridir.

MADDE 3 — Bu kanunu tatbika İcra Vekil-

leri Heyeti memurdur.

31 - X - 1939

Bğ. V.	Ad. V.	M. M. V.
Dr. B. Saydam	Fethi Okyar	N. Tınaz
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.
Fayık Öztrak	Ş. Saracoğlu	F. Ağralı
Mf. V.	Na. V.	İk. V.
Yücel	A. F. Cebesoy	H. Çakır
S.İ. M. V.	G. İ. V.	Zr. V.
Dr. H. Alataş	R. Karadeniz	Muhlis Erkmen
Mü. V.		Ti. V.
A. Çetinkaya		N. Topcoğlu

MUAHEDE

Fransa Reisiümhuru, Majeste Büyük Britanya, İrlânda ve denizlerâşırı İngiliz ülkeleri Kralı, Hindistan İmparatoru «Büyük Britanya ve Şimalî İrlânda Birleşik Kırallığı için» ve Türkiye Reisiümhuru

Millî emniyetlerinin menfaati iktizası müteakabil mahiyette bir muahede akdini ve tecavüze mukavemet için yekdiğerine karşılıklı yardım temin eylemeyi arzu ettiklerinden,

Murahhas olarak,

Fransa Reisiümhuru:

Büyük Elçi ve fevkalâde murahhas Legion d'Honneur nişanının Comandeur rütbesini haiz Bay René Massigli'yi,

Majeste Büyük Britanya, İrlânda ve denizler aşırı İngiliz ülkeleri Kralı, Hindistan İmparatoru «Büyük Britanya ve Şimalî İrlânda Birleşik Kırallığı için» :

Büyük Elçi ve fevkalâde murahhas Sir Hughe Montgomery Knatchbull - Hugesen, K. C. M. G'yi,

Türkiye Reisiümhuru:

Başvekil ve Hariciye vekâleti vekili, İstanbul mebusu Bay Dr. Refik Saydamı,

Tayin eylemişler ve bu murahhaslar, usulüne muvafık görülen salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki hususatı kararlaştırmışlardır :

Madde — 1

Türkiyeye karşı bir Avrupa Devleti tarafından vaki bir tecavüz neticesinde Türkiye bu Devletle muhasamata giriştiği takdirde, Fransa ve Birleşik Kırallık filen Türkiye Hükûmetile teşriki mesai edecekler ve ona yedi iktidarlarında olan bütün yardım ve bütün müzaheretini ifa eyleyeceklerdir.

Madde — 2

1 - Bir Avrupa Devleti tarafından vaki olup Akdeniz mmtakasında Fransa ve Birleşik Kırallığın karışacakları bir harbe müncer olan bir tecavüz hareketi halinde Türkiye filen Fransa ve Birleşik Kırallık ile teşriki mesai eyleyecek ve onlara yedi iktidarında olan bütün yardım ve bütün müzaheretini ifa eyleyecektir.

2 - Bir Avrupa Devleti tarafından vaki olup Akdeniz mmtakasında Türkiyenin karışacağı bir harbe müncer olan bir tecavüz hareketi halinde Fransa ve Birleşik Kırallık filen Türkiye ile teşriki mesai edecekler ve ona yedi iktidarlarında olan bütün yardım ve bütün müzaheretini ifa eyleyeceklerdir.

Madde — 3

Fransa ve Birleşik Kırallık tarafından 13 nisan 1939 tarihli beyannamelerile Yunanistan ve Romanyaya verilen garantiler meriyet mevkiinde kaldığı müddetçe bu iki garantiden biri veya diğeri hasebile Fransa ve Birleşik Kırallık muhasamata giriştikleri takdirde Türkiye filen Fransa ve Birleşik Kırallık ile teşriki mesai eyleyecek ve onlara yedi iktidarında olan bütün yardım ve bütün müzaheretini ifa eyleyecektir.

Madde — 4

Fransa ve Birleşik Kırallık, birine veya diğeri karşı ikinci ve üçüncü maddeler hükümleri mahalli tatbik bulmaksızın bir Avrupa Devleti tarafından vaki bir tecavüz neticesinde, bu Devletle muhasamata giriştikleri takdirde yüksek Âkid Taraflar derhal istişarede bulunacaklardır. Ancak şurası mukarrerdur ki, Türkiye böyle bir halde Fransa ve Birleşik Kırallık hakkında hiç değilse hayirhahane bir bitaraflik muhafaza edecektir.

Madde — 5

Yukarıdaki üçüncü maddenin hükümlerine halâl gelmemek üzere,

1 - Gerek bir Avrupa Devleti tarafından, yüksek Âkid Taraflardan biri Hükümetinin, tecavüze karşı, kendi muvafakatile istiklâl veya bitaraflığını muhafazaya yardımı taahhüd eylediği bir Avrupa Devletine karşı ika edilen tecavüz halinde,

2 - Gerek bir Avrupa Devleti tarafından ika edilen ve diğer bir Avrupa Devleti aleyhine müteveccih bulunmakla beraber Yüksek Âkid Taraflardan biri Hükümetinin fikrince kendi emniyeti için bir tehdid teşkil eden bir tecavüz halinde,

Yüksek Âkid Taraflar müessir görülecek her müştrek harekete teşebbüs etmek üzere derhal işarede bulunacaklardır.

Madde — 6

Bu muahede hiç bir Devlet aleyhine müteveccih değildir. Hedefi, tecavüze karşı koymak için, Türkiye, Fransa ve Birleşik Krallığa, lüzum hâsıl olursa, karşılıklı bir yardım ve müzaheret tenin eylemektir.

Madde — 7

Bu muahedenin hükümleri Türkiye ile diğer iki Yüksek Âkid Taraftan her biri arasında iki taraflı taahhüd olarak da muteberdir.

Madde — 8

Yüksek Âkid Taraflar bu muahedenin tatbiki neticesi olarak muhasamata girişmiş bulunurlarsa ancak müşterek bir mutabakatla mütareke veya sülh akdedeceklerdir.

Madde — 9

Bu muahedename tasdik edilecek ve tasdiknameler mümkün olan süratle ve aynı zamanda Ankarada tevdi olunacaktır. Muahede bu tevdi tarihinde meriyete girecektir.

Bu muahede on beş senelik bir müddet için akdedilmiştir. Yüksek Âkid Taraflardan hiç biri muahedeye nihayet vermek arzusunda olduğunu mezkûr müddetin inkizasından altı ay evvel diğer iki Tarafa tebliğ etmezse muahede beş senelik yeni bir müddet için kendiliğinden temdid edilmiş bulunacak ve böylece devam edib gidecektir.

Aşağıda imzaları bulunan murahhaslar işbu muahedeyi, muhtevi olduğu hükümleri tasdikan, imza etmişler ve mühürlemişlerdir.

Ankarada, üç nüsha olarak, 1939 senesi ilk teşrininin on dokuzunda yapılmıştır.

R. Massigli

H. M. Knatchbull - Hugessen

Dr. Refik Saydam

PROTOKOL No. 1

Aşağıda imzaları bulunan murahhaslar, bu günkü tarihli muahedenameyi imzasından itibaren meriyete koymak hususunda kendi Hükümetlerinin mutabık bulduklarını müşahede ederler.

İşbu protokol, Fransa, Birleşik Krallık ve Türkiye arasında bu günkü tarihle akdedilen muahedenamenin ayrılmaz bir cüzü olarak telâkki edilecektir.

Ankarada, üç nüsha olarak, 19 ilk tesrin 1939 da yapılmıştır.

R. Massigli
H. M. Knatchbull - Hugessen
Dr. Refik Saydam

PROTOKOL No. 2

Aşağıda imzaları bulunan ve usulüne tevfikan bu hususta salâhiyettar kılınmış olan murahhaslar Fransa, Birleşik Krallık ve Türkiye arasındaki muahedenameyi imza ettikleri sırada berveçhiati hususta mutabık kalmışlardır:

Yukarıda adı geçen muahedename mucibince Türkiye tarafından alınmış olan taahhüdler bu memleketin Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri İttihadı ile müsellâh bir ihtilâfa sürüklenmesini mucib olacak veya intaç edecek bir harekete onu icbar edemiyecektir.

İşbu protokol Fransa, Birleşik Krallık ve Türkiye arasında bu günkü tarihle akdolunan muahedenamenin ayrılmaz bir cüzü olarak telâkki olunacaktır.

Ankarada, üç nüsha olarak, 19 ilk tesrin 1939 tarihinde yapılmıştır.

R. Massigli
H. M. Knatchbull - Hugessen
Dr. Refik Saydam